

Tư tưởng Hồ Chí Minh về luân chuyển cán bộ

■ TRẦN ĐÌNH HUỲNH

Đảng ta đang thực hiện chủ trương luân chuyển cán bộ. Đây là một quyết định đúng đắn, là sự vận dụng kinh nghiệm đã được tích lũy trong suốt chiều dài lịch sử xây dựng và quản lý đất nước của ông cha ta, đặc biệt là kinh nghiệm xây dựng Đảng và xây dựng tổ chức bộ máy của Nhà nước ta trong hơn nửa thế kỷ qua vào tình hình hiện nay.

Triết lý của việc luân chuyển cán bộ, cơ sở lý luận và phương châm thực hiện chúng ta có thể tìm thấy từ di sản tư tưởng Hồ Chí Minh.

1. Mục đích của việc luân chuyển cán bộ

Trước hết, luân chuyển cán bộ phụ thuộc vào việc nâng cao chất lượng và hiệu quả hoàn thành nhiệm vụ chính trị.

Mỗi thời kỳ cách mạng có những nhiệm vụ khác nhau. Trong tình hình hiện nay, Đảng ta đang đứng trước biết bao công việc bộn bề, phức tạp. Nhiệm vụ hướng mới xuất hiện, biết bao công việc mới nảy sinh. Phải điều khiển mọi hoạt động của xã hội vận hành sao cho có hiệu lực và hiệu quả vì lợi ích của nhân dân. Nhưng "Đảng ví như cái máy phát điện, các công việc trên ví như những ngọn đèn, máy mạnh thì đèn sáng"(1). Việc điều động, luân chuyển cán bộ trước hết phải đảm bảo cho "cái máy", tức là hệ thống tổ chức bộ máy và nhân sự của Đảng và Nhà nước từ Trung ương đến cơ sở được tăng cường, đủ mạnh, làm cho sự lãnh đạo của Đảng và quản lý của Nhà nước đạt hiệu lực và hiệu quả cao.

Xuất phát từ mục đích đó thì việc điều động cán bộ từ trung ương xuống công tác ở địa phương, theo Hồ Chủ tịch là rất cần thiết, nếu những khâu, những việc rất quan trọng thì ngay cả các đồng chí có cương vị cao nhất cũng nên xung phong gương mẫu. Năm 1961, phát biểu tại Hội nghị lần thứ 5 Ban chấp hành Trung ương (khóa III), Hồ Chủ tịch đã yêu cầu trung ương cử cán bộ xuống giúp đỡ các địa phương và Người đã nói: "Nếu cần tôi cũng xung phong"(2).

Thứ hai, luân chuyển cán bộ để thông qua thực tiễn, làm cho cán bộ, nhất là cán bộ chính trị trung cao cấp, "hiểu thấu" tình hình, thấy được những chủ trương, chính sách của Đảng có phù

hợp với thực tế không, đã được thi hành như thế nào, cần bổ sung, uốn nắn khâu nào, việc gì?

Việc luân chuyển cán bộ sẽ góp phần khắc phục tình trạng cán bộ ở cấp trên "chỉ biết trông từ trên xuống", còn cán bộ ở địa phương "chỉ biết trông từ dưới lên". Cả hai cách trông ấy, theo Hồ Chủ tịch, đều có hạn chế, cho nên việc luân chuyển cán bộ là để hợp kinh nghiệm cả hai bên lại. Trên - dưới, cùng thấu hiểu tình hình, cùng hợp lý, hợp lực để ra chủ trương, biện pháp thống nhất hành động là cách tốt nhất để đẩy phong trào lên. Hồ Chủ tịch đã chỉ rõ: "Vì vậy muốn giải quyết vấn đề cho đúng, ắt phải hợp kinh nghiệm của hai bên lại"(3).

Thứ ba, luân chuyển là để đào tạo, rèn luyện thử thách cán bộ, để phát huy ưu điểm, khắc phục khuyết điểm của từng đồng chí cụ thể. Có người được điều động xuống địa phương là để thông qua thực tiễn phong trào cách mạng mà giúp họ trưởng thành lên "lửa thử vàng, gian nan thử sức", công việc sẽ dạy dỗ uốn nắn con người, nâng đỡ con người, nói theo cách nói của Mác là thực tiễn sẽ: "đánh thức các tiềm năng còn đang ngái ngủ của con người". Có đồng chí được điều chuyển công việc cho phù hợp với năng lực thực tế của họ. Do những hoàn cảnh lịch sử nhất định mà có đồng chí được giao các chức vụ cao nhưng năng lực không tương xứng với chức quyền. Vì vậy Hồ Chủ tịch đã dặn: "Nếu... việc to quá họ làm không nổi, tốt nhất là đổi việc khác cho thích hợp với họ"(4).

Lại có đồng chí do trưởng thành từ địa phương, cơ sở, có đủ phẩm chất và năng lực để đảm đương các chức vụ có tầm rộng hơn trong phạm vi toàn quốc. Do vậy việc luân chuyển này chính là tạo môi trường thuận lợi cho cán bộ phát huy tài năng, đồng thời là sự tiếp sức tạo thêm nguồn nhân lực mạnh mẽ cho các cơ quan trung ương. Đây là một trong những phép dùng người của Hồ Chí Minh. Ngay sau khi Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, Người đã viết "Nhân tài nước ta dù chưa có nhiều lắm nhưng nếu chúng ta khéo lựa chọn, khéo phân phối, khéo dùng thì nhân tài ngày càng phát triển càng thêm nhiều"(5). Ba tháng sau (11/1945) Người lại tự phê bình: "Vì Chính phủ nghe không đến, thấy không

khắp, đến nỗi những bậc tài đức không thể xuất thân. Khuyết điểm đó tôi xin thừa nhận.

Nay muốn sửa đổi điều đó và trọng dụng những kẻ hiền năng, các địa phương phải lập tức điều tra nơi nào có người tài đức, có thể làm được những việc ích nước lợi dân thì phải báo ngay cho Chính phủ biết" (6).

Thứ tư, luân chuyển cán bộ là việc làm bình thường xuất phát từ các nhiệm vụ chính trị của từng thời điểm lịch sử nhất định. Hồ Chủ tịch đã nhấn mạnh: "Vấn đề có ý nghĩa là cán bộ, đảng viên hiểu rõ yêu cầu mới của cách mạng..." (7). Do đó khi quyết định luân chuyển cán bộ bao giờ cũng phải xuất phát từ tầm nhìn chiến lược của quốc gia, nó không chỉ đáp ứng yêu cầu trước mắt mà còn mang tính dự báo khoa học. Tổ chức, cơ quan có quyền và trách nhiệm ra quyết định luân chuyển và người được điều động luân chuyển đến phải thấy rõ lợi ích chung của cách mạng và lợi ích lâu dài của mỗi người, nhưng nhất thiết phải đặt lợi ích chung lên trên hết trong khi thực hiện luân chuyển cán bộ. Hồ Chủ tịch và nhiều đồng chí cán bộ chủ chốt của Đảng ta đã từng nêu gương sáng về ý thức chấp hành, quyết định luân chuyển cán bộ. Chúng ta đều biết, tại Hội nghị Ban chấp hành Trung ương Đảng lần thứ 10 khoá II ngày 15/9/1956, do yêu cầu của nhiệm vụ chính trị lúc đó, Hồ Chủ tịch được Trung ương Đảng giao Người kiêm chức Tổng Bí thư thay đồng chí Trường Chinh, Người đã phát biểu: "Là một đảng viên, một người cách mạng, Đảng giao cho bất kỳ việc gì cũng phải làm, phải phục tùng, phải cố gắng". Người cũng đề nghị "toàn Đảng giúp đỡ Tổng Bí thư hoàn thành nhiệm vụ" (8). Còn đồng chí Trường Chinh từ cương vị Tổng Bí thư được giao trọng trách khác đã vui vẻ hứa sẽ làm tốt nhiệm vụ được giao, sau đó đồng chí đã có những đóng góp quan trọng.

2. Phương châm tiến hành luân chuyển cán bộ

Thứ nhất, phải "quang minh chính đại". Để luân chuyển cán bộ đúng, tổ chức Đảng phải có dũng khí và bản lĩnh cách mạng vững vàng. Hồ Chủ tịch gọi đó là "Phải có gan cất nhắc cán bộ". "Có gan" là thế nào? Theo Người thì cơ quan lãnh đạo hay đồng chí phụ trách khi quyết định điều động cán bộ phải luôn nhớ rằng Đảng ta "quang minh chính đại". Nếu không sẽ rơi vào tình trạng "chính sách đúng, cách làm sai" (9), sẽ biến việc luân chuyển cán bộ từ một chủ trương đúng đắn thành cơ hội cho những toan tính cá nhân của một số người.

Hồ Chủ tịch đã từng căn dặn phải hiểu cán bộ mới dùng được cán bộ. Hiểu người là việc khó nhưng hiểu mình lại càng khó hơn. Song có hiểu

mình mới hiểu người. Lòng dạ mình có trong sáng thì dùng người mới đúng, giao việc mới trúng. "Có gan" nhìn thẳng vào sự thật của lòng mình mới có thể nhìn được thực chất của từng cán bộ mà quyết định luân chuyển đúng đắn. Hồ Chủ tịch đã viết: "Vi vậy muốn biết đúng, sai, phải, trái của người ta thì trước hết phải biết đúng, sai, phải, trái của mình. Nếu không biết sự phải trái ở mình thì chắc không thể nhận rõ cán bộ tốt hay xấu" (10). Người còn dặn, nếu "ưa người nịnh mình" hoặc "do lòng yêu, ghét của mình mà đối với người" thì "cũng như mắt đã mang kính có màu, không bao giờ thấy rõ các mặt thật của những cái mình trông" (11).

Chính vì không "quang minh chính đại" nên trước đây, việc luân chuyển cán bộ đã có nơi này, nơi khác đã mắc sai lầm không nhỏ. Hồ Chủ tịch đã nghiêm khắc phê bình, Người gọi đó là những hành động "vô kỷ luật, kỷ luật không nghiêm". Người viết: "Nhiều nơi các đồng chí phạm lỗi, nhưng không bị trừng phạt xứng đáng, có đồng chí bị hạ tấng công tác nơi này, đi nơi khác lại ở nguyên cấp cũ hay chỉ bị hạ tấng công tác theo hình thức, nhưng vẫn ở cấp bộ cũ làm việc... Có những đồng chí còn giữ thói "một người làm quan cả họ được nhờ", đem bà con, bạn hữu đặt vào chức này việc kia, làm được hay không mặc kệ. Hồng việc, đoàn thể chịu, cốt cho bà con, bạn hữu có địa vị là được" (12).

Thứ hai, khi giao nhiệm vụ mới cho cán bộ, tổ chức Đảng phải chân thành, thẳng thắn chỉ ra điểm mạnh, điểm yếu của họ rồi động viên khích lệ họ tự tin, gắng sức làm tốt nhiệm vụ mới. Chúng tôi xin dẫn ra sau đây lời dặn Hà Huy Giáp của Hồ Chủ tịch trước khi Đảng và Chính phủ điều động Thứ trưởng Bộ Giáo dục Hà Huy Giáp sang nhận nhiệm vụ Thứ trưởng Bộ Văn hoá: "Chú làm giáo dục quen rồi. Giáo dục có nề nếp. Bây giờ Trung ương muốn điều động chú giúp ông Hoàng Minh Giám làm công tác văn hoá và phụ trách các Hội văn nghệ. Công tác giáo dục có sẵn nề nếp. Ai đạu bằng gì thì dạy trường này lớp ấy. Tiếp xúc với các nhà giáo cũng dễ. Văn hoá, văn nghệ thì không tiếp xúc được tập thể. Họ đòi tình cảm là chính: Phê bình họ phải lý tình đi đôi với nhau. Làm cho họ buồn, họ không sáng tác được. Chú có cái nhược điểm hay nói thẳng, chú trực. Chú được cái là không để bụng, không trù dập ai. Nói thẳng là nói tốt, nhưng phải lựa lời mà nói, lựa lúc mà nói... Gặp văn nghệ sỹ chú phải gặp riêng từng người một. Nói chung lãnh đạo ai cũng vậy, phải có lý, có tình. Đối với văn nghệ sỹ, phải có tình trước mới đưa họ vào lý. Công việc chú bây giờ khó hơn nhiều. Rốt cuộc mình hiểu biết anh em, coi trọng anh em thì anh em coi trọng mình, nghe mình" (13).

Bộ Nội vụ - 59 năm xây dựng...

(Tiếp theo trang 4)

Thứ ba, phải đảm bảo đoàn kết giữa cán bộ cũ và cán bộ mới, cán bộ địa phương và cán bộ ở cơ quan trung ương được điều động về.

Theo lẽ tự nhiên, trong bất kỳ cơ quan, tổ chức nào cũng hội đủ các loại cán bộ: già, trẻ, nam, nữ, cũ, mới, người các dân tộc, các địa phương khác nhau. Vì vậy, cán bộ phải đoàn kết với nhau, cán bộ cũ phải giúp đỡ cán bộ mới vui vẻ thành thật trao đổi tình hình, thực sự cộng tác với cán bộ mới. Ngược lại, cán bộ mới phải có tinh thần cầu thị, khiêm tốn lắng nghe, sớm nắm bắt được tình hình, mau chóng phát hiện được vấn đề, cùng các đồng chí cũ thảo luận, bàn bạc tìm ra phương án tối ưu để giải quyết vấn đề nhằm đưa phong trào tiếp tục tiến lên. Hồ Chủ tịch đã viết: "Cán bộ cũ phải hoan nghênh, dạy bảo, dìu dắt, yêu mến cán bộ mới. Cố nhiên cán bộ mới vì công tác chưa lâu, kinh nghiệm còn ít... Nhưng họ lại có những ưu điểm hơn cán bộ cũ: họ nhanh nhẹn, thường giàu sáng kiến hơn.

Vì vậy, hai bên phải tôn trọng nhau, giúp đỡ nhau, học lẫn nhau, đoàn kết chặt chẽ với nhau"(14).

Ở mỗi địa phương, đơn vị, số cán bộ mới được điều động đến không nhiều nhưng họ lại được giao một chức vụ chủ chốt trong bộ máy lãnh đạo. Số cán bộ cũ vẫn chiếm đa số trong cấp uỷ. Toàn bộ hoạt động của cơ quan, đơn vị, địa phương có tiến triển được hay không, đồng chí mới có phát huy được sáng kiến và lòng hăng hái hay không phần lớn do tinh thần trách nhiệm trước Đảng và thái độ cộng tác của các đồng chí cũ quyết định. Hồ Chủ tịch đã chỉ rõ: "Nếu từ nay quan hệ giữa hai hạng cán bộ ấy không ổn thoả, thì cán bộ cũ phải chịu trách nhiệm nhiều hơn"(15).

Như tiên lượng được tình hình, Hồ Chủ tịch đã để lại cho chúng ta lời dạy cực kỳ quý báu sau đây: "Từ trước tới nay, vì bệnh hẹp hòi mà có những sự lủng củng giữa bộ phận và toàn cục, đảng viên với Đảng, cán bộ địa phương với cán bộ phái đến..., cán bộ mới và cán bộ cũ... Vậy từ nay, chúng ta phải tẩy cho sạch cái bệnh nguy hiểm đó khiến cho Đảng hoàn toàn nhất trí, hoàn toàn đoàn kết"(16).

Điều động luân chuyển cán bộ là một chủ trương đúng nhưng thực hiện đúng không phải là việc dễ dàng. Song như Hồ Chủ tịch đã dạy: "Khó dễ là bởi tại lòng mình và người cán bộ, nhất là cán bộ lãnh đạo không bao giờ được quên rằng: vô luận việc gì đều do người làm ra, và từ nhỏ đến to, từ gần đến xa đều thế cả"(17). Người ở đây, theo chúng tôi thì cần được hiểu là người cán bộ mà trước hết là cán bộ lãnh đạo, bởi "cán bộ là gốc của mọi công việc, thành công hoặc thất bại đều do cán bộ tốt hay kém"(18).■

của Chủ tịch Hồ Chí Minh "Cán bộ là gốc của mọi công việc". Quan tâm xây dựng đội ngũ cả về đức và tài, có bản lĩnh chính trị, trung thành với Đảng, với Tổ quốc; có trình độ năng lực hoàn thành nhiệm vụ, tôn trọng kỷ luật, tận tụy với công việc, thật sự là công bộc của nhân dân, có hoài bão phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân; vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh. Chú trọng công tác đào tạo, bồi dưỡng quy hoạch, luân chuyển cán bộ và tổng kết thực tiễn.

Thứ ba: Công tác tổ chức là một khoa học và thực tiễn sâu sắc, vì vậy xây dựng bộ máy nhà nước và đội ngũ cán bộ công chức phải trên cơ sở tổng kết thực tiễn cách mạng của đất nước, có căn cứ khoa học và sử dụng kinh nghiệm tốt của các nước trên thế giới. Công tác tổ chức phải gắn bó với thực tiễn, từ thực tiễn cách mạng mà xây dựng tổ chức, từ nhiệm vụ mà để bắt sử dụng cán bộ, lựa chọn nhân tài. Trên cơ sở đảm bảo nguyên tắc tập trung dân chủ, tổ chức phối hợp với các cơ quan của Đảng, của Nhà nước để làm tốt công tác tổ chức bộ máy, xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức.

Thứ tư: Để làm tốt nhiệm vụ xây dựng tổ chức bộ máy và đội ngũ cán bộ công chức, ngành Nội vụ cũng không ngừng được xây dựng, đổi mới. Đội ngũ của ngành từ Trung ương đến địa phương phải học tập, rèn luyện, nâng tầm các nhiệm vụ được giao. Cán bộ công chức của Ngành phải gương mẫu, để cao tinh thần trách nhiệm; luôn luôn cầu thị, chịu khó học hỏi, đổi mới tư duy, sửa đổi cách làm việc; gắn bó với thực tiễn công việc và với phong trào cách mạng, khắc phục khó khăn để hoàn thành nhiệm vụ. ■

Chú thích:

- (1) Hồ Chí Minh, toàn tập (XB lần 2), T5, Tr 277
- (2) Sđd tr 551-552
- (3) Hồ Chí Minh, Biên niên tiểu sử, T8, Tr 120
- (4), (5) Hồ Chí Minh, toàn tập (XB lần 2), T5, tr 286, tr 282
- (6), (7), (8) Sđd, T4, tr 99, tr 451, T10 - tr 313
- (9) Hồ Chí Minh, Biên niên tiểu sử, T6, tr 342
- (10) Hồ Chí Minh toàn tập, T5, tr 241
- (11), (12), (13) Sđd, tr 277, tr 73-74
- (14) Hồ Chí Minh, Biên niên tiểu sử, T8, tr 430
- (15), (16), (17), (18) Sđd T5, tr 238, 241, 263, 273